

1. OTURUM

İDARE HUKUKUNDA ANAYASAL İLKELER

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aydın GÜLAN

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Tekrar hoş geldiniz.

Programın sarkmaması için, hemen konuşmacılara söz vereyim, korsan bir tebliğ sunmayayım.

Bahadır Yalçınöz, Anayasa Mahkemesi Raportörü. Başta Anayasa Mahkemesinin desteğine teşekkür etmeyi unuttum; kusurumuza bakmayın. Hem Başkanvekili, hem de raportör ve üyeleriyle dâhil oldular.

Bahadır Yalçınöz, “İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkı” konulu konuşmasını yapacak.

Buyurun efendim.

Bahadır YALÇINÖZ- Teşekkürler.

Öncelikle herkese saygılarımı sunuyorum.

Yapacağım bu sunumda, Anayasa Mahkemesinin bir kararından hareketle, vekâlet ücretinin mahkemeye erişim hakkına olan etkisini takdim edeceğim.

Öncelikle mahkemeye erişim hakkına baktığımızda, bireyin iddiasını mahkemeye sunabilmesini ve iddiaya konu uyumsuzluğun görülebileceği bir mahkemenin bulunmasını ifade etmektedir. Daha geniş bir tanımla mahkemeye erişim hakkı, bireyin mahkemeye başvurabilmesinin ötesinde, davasının adil yargılanmanın temel standartlarına uygun bir şekilde görülmesini ve karara bağlanabilmesini isteme hakkını ifade eder. Bu anlamda mahkemeye erişim hakkı, adil yargılanma, dinlenme hakkı, ceza davalarında suçluluğun kanıtlanıncaya kadar masum sayılma hakkı, adli yardım, avukat yardımından faydalanma hakkı, makul sürede yargılanma gibi hakları da içermektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde açık bir şekilde mahkemeye erişim hakkı düzenlenmiş değildir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin içeriği, konu ve amacına, hukukun üstünlüğü kuralına ve hukukun genel ilkelerine dayanarak ve 6. maddenin ana kuralı koyan 1. fıkrasında, “Herkes bir mahkeme tarafından davasının görülmesini isteme hakkına sahiptir” hükmünden yola çıkarak, bu hakkın zımnen yer aldığını kabul etmiştir.

Golder kararından yola çıkarak şunu diyebiliriz ki: Hak arama yollarının açık olmadığı, kişilerin ihlal edilen haklarıyla ilgili olarak milli mahkemelere başvuru imkânının tanınmadığı bir sistem içinde kişilerin adil yargılanma hakkına sahip olduğunun söylenmesi teorik ve ütopyik olmaktan öteye geçemeyecektir. Başka bir ifadeyle meşru haklarını korumak ve savunmak için mahkemeye erişim hakkı, âdil bir yargılanmanın başlayabilmesinin ön şartıdır.

Bu açıklamalardan sonra, Anayasa Mahkemesince, ıslah imkanı olmayan bir tam yargı davasında hükmedilen vekâlet ücretinin adil yargılanma hakkı kapsamı içinde yer alan mahkemeye erişim hakkına etkisi hakkında verdiği kararı incelemeye geçiyoruz.

2012/791 sayılı başvuruda, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne açılan bir tazminat davasında, davacının hak kazandığı tazminat ile idare lehine hükmedilen vekâlet ücretinin mahkemeye erişim hakkı açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

Olayda, askerlik görevi sırasında meydana gelen mayın patlaması sonucunda yaralanan başvurucu, maddi ve manevî tazminatlarının karşılanması için Askeri Yüksek İdare Mahkemesine başvurduğunu; ancak, aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinin mahkemeye erişim hakkı, yani adil yargılanma hakkına aykırı olduğu gerekçesiyle başvurusunu yapmıştır.

Olaylar şu şekilde gerçekleşmiş: Başvurucu askerlik görevini ifa etmekteyken, bölücü terör örgütü unsurları tarafından yola döşenen uzaktan kumandalı mayının patlaması sonucu yaralanmıştır. Yaralanma neticesinde, 135 günlük iş gücü kaybı nedeniyle kendisine 11 bin 700 liralık bir tazminat ödemesi yapılmış. Kişi tazminat ödemesini yeterli görmeyerek, İçişleri Bakanlığı aleyhine 200 bin TL maddi, 100 bin TL manevî tazminat davasını açmıştır. Aynı zamanda maddi durumunun yeterli olmadığı gerekçesiyle adli yardım talebinde bulunmuştur. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, öncelikle kişinin adli yardım talebini kabul etmiş, daha sonra maddi zararın tespiti için bilirkişi incelemesi yaptırmış, bilirkişi incelemesi sonucunda 5 bin 300 TL'lik bir tazminata hak kazandığı bildirilmiş; bilirkişi raporunun kendisine tebliğ edilmesinden sonra başvurucu, 200 bin TL tutarındaki maddi tazminat talebinin 180 bin TL'lik kısmından feragat ettiğini bildirmiştir. Kişi feragat ederken şu ifadelere yer vermiştir: Düzeltme talebinin, davada haksız oluşundan değil; davanın açıldığı tarihte ıslah kuralları da dikkate alınarak, herhangi bir zarara uğramaması amacıyla, feragat edilen miktar da dâhil olmak üzere talepte bulunmak zorunda kaldığını, bu nedenle feragat edilen tazminat miktarı doğrultusunda davalı idare lehine avukatlık ücretine hükmedilmemesini istemiştir. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ise verdiği kararda, başvurucuya, bilirkişi raporunda tespit edilen maddi tazminat tutarı yanında, 20

bin TL'lik manevî tazminata da hükmetmiş fazlaya ilişkin tazminat taleplerini reddetmiş; ayrıca, başvurucunun feragat ettiği istemin etkili olmadığı gerekçeyle dikkate almayarak, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. ve 14. maddeleri gereğince, reddedilen tazminat talepleri üzerinden hesaplanan 18 bin 500 TL'lik avukatlık ücretinin davacıdan alarak, davalı idareye verilmesine hükmetmiştir.

Başvurucu bireysel başvuru yaparken şu iddialarda bulunmuş: Hukuk mahkemesi sisteminde yer alan ıslah müessesesinin askeri idari yargılamada bulunmadığını, tazminat tutarının ilk başta hesaplanmasının mümkün olmadığını, bu nedenle tazminat tutarını yüksek tuttuğunu, maddi durumunun iyi olmaması nedeniyle adli yardım talebinde bulunduğunu ve mahkeme tarafından da bu durumun kabul edildiğini; ancak, tazminat talebinde reddedilen miktar üzerinden hesaplanan avukatlık ücreti olan 18 bin 500 TL'lik vekâlet ücretinin adil yargılanma hakkına aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi bu çerçevede, dosyayı mahkemeye erişim hakkı yönünden incelemiştir.

Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen, mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önümle ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bunun yanında, gereksiz başvuruları önlemek adına, davaların daha makul sürede sonuçlanmasını sağlamak adına bazı yükümlülükler yüklenebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek ise kamu otoritesinin takdir yetkisi içerisindedir. Öngörülen bu yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmediği ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemeyecektir. Dolayısıyla davayı kaybetmesi halinde başvurucuya yüklenecek olan vekâlet ücreti de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi, mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturmaktadır; ancak, bu sınırlamanın meşru görülebilmesi için, kamu yararı ve birey hakkı arasında makul bir dengenin gözetilmiş olması gerekir.

Tekrar olaya döndüğümüzde, başvurucunun tazminat davası açtığı tarih itibarıyla 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununda ıslah imkânı bulunmamaktadır. Dava dilekçesindeki talep edilen miktarla sonundaki talep edilen miktar arasında herhangi bir farklılık görmeyen mahkeme, ilk dava dilekçesindeki tazminat tutarı üzerinden hüküm kurmaktadır.

Başvuru konusu olayda, tazminat alacağının miktarı ancak bilirkişi incelemesi ve benzeri araştırmalardan sonra mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde

belirlenebilen bir olgudur. Tazminat müessesesinin bu özelliği gereği, hak kazanılan tazminat miktarının dava açılmadan önce tam olarak bilinebilmesi ve öngörülebilmesi mümkün değildir. Dava açılması aşamasında karşı karşıya kalınan bu belirsizliğin talep miktarından sonra sonradan düzeltilmesi, 1602 sayılı Kanun gereği, davanın açıldığı tarih itibarıyla mümkün bulunmamaktaydı. Başvurucu, bu şartlar altında düzenlediği dilekçeyle idare aleyhine tam yargı davası açarak, 200 bin maddi, 100 bin manevî tazminat talebinde bulunmuştur. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, önündeki davalarda, haksız çıkan davacı aleyhine ve davacı idare lehine vekâlet ücreti ödenmesine ilişkin 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesindeki düzenleme uyarınca, başvurucu lehine toplam 25 bin 300 TL tazminata hükmettikten sonra, başvurunun reddedilen fazlaya ilişkin tazminat talepleri üzerinden, davalı idare lehine 18 bin 500 TL'lik bir vekâlet ücreti ödenmesine karar vermiş.

Görüldüğü üzere, başvurucu, hak kazandığı 25 bin 300 TL'lik tazminat tutarından yalnızca 6 bin 780 liralık bir kısmına ulaşabilmiştir. Bu nedenle AYİM'in tazminata ilişkin bu kararında, başvurunun tazminat alacağına önemli bir kısmından mahrum kaldığı görülüyor ve bu durumun, başvurunun mahkemeye erişim hakkına bir müdahale olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Mahkemeye başvuru konusu olayda, mahkemeye erişim hakkına müdahale olduğunun tespit edilmesinin ardından, bu müdahalenin ihlal boyutuna ulaşip ulaşmadığı konusunda mahkeme değerlendirmesini yapmıştır.

Anayasa Mahkemesi burada referans olarak iki karardan hareket etmiştir. İlk referans aldığı karar, Kamulaştırma Kanununda yapılan bir değişikliğe ilişkin. İlgili değişiklikte, dava açma hakkının, uzlaşmazlık tutanağının tanzim edildiği ya da 6 aylık sürenin uzlaşmaya davet olmaksızın sona erdiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde kullanılması gereken bir düzenlemeye ilişkin baktığı bir davadan. Bu iptal davasında Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlamaya gidilmediğini; ancak, bunun mutlak olarak hiçbir şekilde sınırlandırılmayacağı anlamına gelmediğini, özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğunu; ayrıca, hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da, Anayasanın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak, bu hakların da sınırlandırılmasının mümkün olabileceğini; ancak, bu sınırlamaların hiçbir şekilde Anayasanın 13. maddesinde yer alan güvencelere de aykırı olamayacağını belirtmiştir.

Referans alınan ikinci karar ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Ashingdane/Birleşik Krallık davasıdır. Bu kararda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, mahkemeye erişim hakkının dayanağı olan Sözleşmenin 6. maddesinde,

adil yargılanma hakkının sınırlandırılması rejiminin düzenlenmemiş olduğunu; ancak, bunun hiçbir şekilde mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılmayacağı anlamına gelmediğini; hakkın niteliği gereği, mahkemeye erişim konusunda devletin birtakım sınırlama ve düzenlemeler yapmasının kaçınılmaz olduğunu; ancak, bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte, meşru bir amaçla dayalı, kullanılan aracın sınırlama amacıyla orantılı olması kriterlerini kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi, referans kararlarını belirttikten sonra, mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamalarda yapacağı test uygulamasında, Anayasanın 13. maddesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kullandığı kriterleri ölçü olarak alacağını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesinin yaptığı test sonucunda, 659 sayılı Kanun Hükmünde Karamamenin 14. maddesi uyarınca, hükmedilen vekâlet ücreti nedeniyle yapılan müdahalenin, hukuk hizmetlerinde etkililik ve uzmanlaşma ile kamu yararının sağlanmasına yönelik amacı dikkate alındığında, meşru bir amacın olmadığı söylenemeyeceği -çünkü 659 sayılı KHK buna ilişkin hükümler içermektedir- bu çerçevede de talep konusunun reddedilen kısmının belirli bir oranının karşı tarafa vekâlet ücreti olarak ödenmesi yükümlülüğü öngörülmesinin tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal eden bir müdahale olarak nitelendirilmeyeceğini belirtmiştir. Ancak, somut olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurunun maddi durumunun elverişsiz olması nedeniyle adli yardım talebinin kabul edilmiş olması, dava açıldığı sırada ıslah imkânı olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak için tazminat miktarının yüksek tutulmuş olmasının gerekmesi; bilirkişi raporlarının tamamlanmasından sonra, fazlaya ilişkin taleplerinden başvurunun feragat etmesine rağmen bu hususun dikkate alınmaması; hak kazanılan tazminatın yaklaşık 4'te 3'ünün vekâlet ücreti adı altında davalı idareye tekrar ödenmesinin açılan tazminat davasını anlamsız hâle getirdiğini, bu şekilde mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır. Başvurucunun, Anayasanın 36. maddesinde belirtilen mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini, aynı zamanda ihlalin manevî zararın karşılığı olarak da 8 bin TL manevî tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Ülkemizde 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu ve 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununda, 2012 yılı öncesine kadar ıslah imkânı bulunmamaktaydı. İslah imkânının bulunmaması nedeniyle yaşanan sorunları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da görmek mümkün. Bu şekilde ıslah yoluyla arttırılması mümkün olmayan davalar sonucunda verilen kararları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, tazminat miktarının değiştirilmemesi veya bu şekilde vekâlet ücretinin orantısız olması nedeniyle ihlal kararları vermiştir.

Bunun üzerine, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununda 2012 yılında yapılan 6459 sayılı Yasayla yapılan değişikliklerle, tazminat miktarının ıslah yoluyla arttırılabilmesi imkânı getirilmiştir.

Sonuç olarak, davanın ıslahı konusunda yargı sisteminin konuyu içtihatla çözüme kavuşturmaması bir eksik olarak görülmekle birlikte, sorunun yasal düzenlemeyle çözüme kavuşturulmuş olması, hukuk sistemimiz ve insan hakları bilincinin gelişmesi bakımından önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Bahadır beye çok teşekkür ediyoruz.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararlarında, esasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin karar yazma tekniğinin de bir tadı ve izi var. Herhâlde daha sonra bu hususlar da değerlendirilecektir. Çünkü diğer kararlarını yazma tarzından farklı bir karar yazma tarzı benimsemiş durumda ve ayrılan bazı noktalar da var. Bu karar önemliydi. Sayın konuşmacının konuşması da çok istifade etmemizi sağladı.

Belki tercüme bakımından, hız dolayısıyla gündeme gelen bir şey olabilir. Diğer konuşmacılardan, sayın tercümanları da düşünerek, daha yavaş ve önemli noktaları tekrar ederek konuşmalarını rica edelim.

Selami Demirkol, her zaman büyük destekçimiz, her toplantımıza davetimizi kırmayarak teşrif ediyor. Danıştay 15. Dairesi üyesi. Âdil yargılama çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına dayanılarak yapılan anayasa ve yasa değişiklikleri konusunda konuşma yapacaklar.

Buyurun Selami Bey.

Dr. Selami DEMİRKOL- Çok değerli konuklar; hepiniz hoş geldiniz. Özellikle Alman dostlarımıza hoş geldiniz diyorum. Bir de ayrıca Ankara'dan bizi onurlandıran yüksek yargıçlarımıza hoş geldiniz diyorum.

Sağ olsunlar, İstanbul Üniversitesi, Hukuk Devleti Günü kutlamalarını her sene düzenli olarak yapıyor ve bana da bir şekilde ya katılımcı ya da konuşmacı olarak bu imkânı tanıyorlar, kendileriyle beraber oluyorum. Eğer benim de bir katkı oluyorsa, ne mutlu bana.

Aydın hocama teşekkür ediyorum özellikle.

Ekranada bir yansı var, fakat ona bağlı kalarak konuşmayacağım. Aydın hocamdan da rica ettim, beni kırmadı sağ olsun, belirli aralıklarla slaytları geçirecek.

Daha pratik şeyler söylemeye çalışacağım, Bahadır beyinkiyle de örtüşmemesine gayret göstereceğim. Bu arada, Bahadır beye de teşekkür ediyorum sunumu için. Ağzına sağlık.

Sayın konuklar; insan hak ve özgürlüklerinin korunması gün geçtikçe daha uluslararası bir boyut kazanmakta. Ülkelerin artık iç sorunu olmaktan çıkan insan hak ve özgürlüklerinin korunması, mevcut hâlden öte, varılmak istenilen ve olması gereken bir tablonun çizimini hedeflemektedir. Bu tablo, uluslararası alanda kabul görmüş bildiri ve belgelerde de kaynağını bulmaktadır. Nitekim bu alanda en önemli belge, 1950 yılında Roma'da imzaya açılmış, 1953 yılında yürürlüğe konulan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin her bir maddesi başlı başına bir ilke getirmekte ve bu ilkeler kişi ve Sözleşmeye taraf devletler için garanti oluşturmaktadır. Ülkemiz de 1954 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olmuştur ve 1987 yılında da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuruyu kabul etmiştir. 90 yılında da Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yargılama yetkisini tanımıştır. Bunun ardından ise Avrupa Birliği Bakanlar Komitesinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarının infazı takibini de kabullenmiştir. Böylece, bu etkileşim ile son dönemlerde Türk kamu hukukuna yeni bir yön verilmekte ve iç hukukumuz adeta şekil almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Birliğine katılım sürecinin zorunlu gerekleri bu şekillenmede önemli faktör olmaktadır. Ancak, Avrupa kimliği arayışına katkı çabası içindeki yasama kudreti ve ulusal yargıç inisiyatifleri karşısında kamu kudreti düşüncesinin 19. yüzyılın başlarındaki anlam ve kapsamıyla ele alınıp değerlendirilmesi artık mümkün değildir.

Bunlardan hareketle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ülkemiz yasama, yürütme organları ve yargı yerleri için artık referans alınmasında duraksama yaşanmamalıdır. Zira Sözleşme hukuku, ulusal mercilerin, özellikle de yargı organlarının uygulaması gereken hukukun ayrılmaz bir parçasıdır. Aynı bağlamda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının da referans alınmasında tereddüde mahal bulunmamaktadır. Yani Türk hukukunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin doğrudan uygulaması için gerekli düzenlemelerin mevcut olduğu bir gerçektir. Artık tartışılır olmaktan çıkan ve hemfikir olunan uluslararası sözleşmelerin iç hukukumuza referans norm olarak alınabilmesi, yargı yerleri için bir gereklilik arz etmektedir. Ulusal yargı yerlerinden tatmin olmayan birey, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru sonrası, uyuşmazlığı başvuru olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşımaktadır. Hâlihazırda başvuru sayımız maalesef kabardır.

Bütün bunlarla birlikte, uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulmasında hâkimlere, mahkemelere önemli bir yükümlülük verilmiştir. Mahkemeler uyuş-

mazlıkları hakkaniyete uygun olarak çözdükleri ve toplumun adalet duygusunu tatmin ettikleri sürece saygı duyulan yer olmaktadır. Saygı duyulan yer olma olgusu ise, hâkimlerin yargılama işlevleri ve hükümleriyle kazanılmaktadır. Açılan davalar ile pasif konumdan aktif hâle gelmiş olan mahkeme, hukukun ne olduğunu söylemede, hakkaniyete uygunluğu sağlamada üzerine düşeni gereği gibi yapmalıdır. Gereği gibi olması beklenen ise adaletin tecellî etmesidir. Mahkeme eliyle tecellî edecek olan adalet, toplumun bu duygusunu tatmin etmiş olmalıdır, toplumun adalet beklentisi gerçekleşmelidir. İşte bu noktada, etkili ve adil bir yargılama sürecinden söz edilebilmesi için, öncelikle bireylerin mahkeme veya hâkimlerden beklentilerinin tatmin edilebilmesinin sağlanması gerektirir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme 6. madde, adil yargılamayla ilgili olarak Delcourt Belçika'ya karşı kararında, Sözleşme bağlamında, demokratik toplumlarda adaletin hakkaniyete uygun olarak yerine getirilmesi hakkının çok önemli bir yere sahip olduğu ve kısıtlayıcı bir şekilde yorumlanmaması gerektiği vurgulanmıştır. Hennings Almanya, Philis/Yunanistan kararında ise Mahkeme, “Teorik ve soyut özgürlük vermekten ziyade, gerçek, somut ve fiilen kullanılabilir güvence sağlanmalıdır” demiştir. Academi Trading ve ötekiler/Yunanistan kararında, mahkemenin bir merci olarak varlığının, topluma verdikleri güven duygusuyla doğru orantılı olduğu, soyut ve teorik olmaması, somut ve gerçek bir varlık göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Piersack/Belçika kararının 53. paragrafında ise, “Adaletin yerine getirilmesi yetmez, aynı zamanda yerine getirildiğinin görülmesi de lazımdır” hassasiyetinde bulunulmuştur.

Bütün bunlardan hareketle, mahkemelerin veya hâkimlerin toplumda veya kişide bıraktığı izlenim, hak arayanlara güven veren, tarafsız bir görünüme sahip bulunması, tarafsızlığı sağlamak için alınmış bulunan tedbirlerin makul her türlü şüpheyi ortadan kaldırır nitelikte olması gerekmektedir. Nitekim mahkeme, yasa ile kurulu, yürütme ve taraflar önünde bağımsız ve tarafsız, ayrıca yargılama usulü güvencesine sahip bir merci olarak ifade edilmektedir. Gecikmiş adaletin adalet olmayacağından kalkılarak, davaların makul bir sürede sonuçlandırılması zorunluluk olarak kabul olunmuştur. Bu durum, hak arama süreci içine girenlerin yargılama işlemlerinin sürüncemede kalmalarına karşı korumak olmalıdır. Gizlilik suretiyle keyfiliği önlemek ve mahkemelerin açık olması sonucu da adil yargılama yapıldığını görebilmektir.

Mahkemeye gidebilme hakkı önem arz etmekle birlikte, bu hakkın mahkemede kullanılabilmesi bir bütünlük oluşturmaktadır. Mahkeme önünde hak arama yoluna girilmiş olması hâlinde, bu yolun fiilen yahut hukuken kapatılması, kullanılmaması veya başvurulması gereken bir merciye gidilememesi, 6. madde kuralının çiğnenmesi sonucunu doğuracaktır. Hak teslimi için mahkeme önüne

gidebilme olanağının da gerçekten ve fiilen mevcut olması gerekmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “Mahkemelerin teorik ve hayali değil, fiilen ve gerçekten mevcut bulunması; yani sonuç doğurabilir, işe yarar ve elverişli cinsten olması gerekir” demektedir.

6. maddeyi demin ekranda gördünüz. O çerçevede bunları not ettim.

AİHM yargıçları özellikle Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafının ilk cümlesinden hareketle, etkili ve adil bir yargılama sürecinden söz edilebilmesi için, öncelikle bireylerin yargı organından beklentilerinin tatmin edilebilmesinin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. AİHM, adil yargılanma hakkının demokratik bir toplumda öne çıkan yanı bağlamında, bu alandaki denetim açısından mahkemeyi soyut bir inceleme yapmaktan çok, dava konusu usulün gereği gibi uygulanıp uygulanmadığını irdelemektedir. Nitekim İnsan Hakları Mahkemesi, “başvuru hakkı yasal koşullara tâbi olacaksa, mahkemeler usul kurallarını uygularken, hem usuldeki hakkaniyete zarar verecek bir aşırı usulcülüğün, hem de yasalar tarafından belirlenmiş usul koşullarını ortadan kaldırmaya varacak bir aşırı esnekliğin önüne geçmek zorundadır.” demektedir. Walahli/Fransa kararı bu. Bunu tekrar okuyorum: “Başvuru hakkı yasal koşullara tâbi olacaksa, mahkemeler usul kurallarını uygularken, hem usuldeki hakkaniyete zarar verecek bir aşırı usulcülüğün, hem de yasalar tarafından belirlenmiş usul koşullarını ortadan kaldırmaya varacak bir aşırı esnekliğin önüne geçmek zorundadır.”

Mahkemenin somut bir gerçeklik göstermemesi, bireylerin mahkemelere olan güvenlerini sarsmakta, adeta mahkemeye dava açmakla boşuna bir uğraş içerisine girmiş olduğu hissini oluşturmaktadır. Birey kendini güvencesiz, dayanımsız ve sahipsiz olarak görmektedir. Haklı olduğu hâlde açılan davada hakkı teslim olmayan birey adeta karamsarlığa düşmektedir; kendisine, hâkimlere, mahkemeye ve adalete olan saygısı ve inancı azalmaya yüz tutmaktadır. Davacı olarak bir mahkemeye vuran kişi, bütün iddialarının incelenebileceğinden emin olmalı, bu konuda endişe etmemelidir. İddialarının doğruluğunun belirlenmesi durumunda ise hakkının teslimini ve ihlalin düzeltilmesini bekleyebilmelidir. Bu doğrultuda, gerekçeli ve uygulanabilir karar verilmesi ve kararın uygulandığının görülmesini mahkemeden isteyebilmelidir.

Bilimde ve yargıda asla keyfiliğe yer yoktur. Yargıç, usulü uygulamanın hukuki ve vicdani sorumluluğunu taşımaktadır. Yargıcın kendini sınırlaması, usulü gereği gibi uygulamaması, hakkın özüne dokunacak biçimde bireyin dava hakkını kısıtlamamalıdır.

Denilebilir ki, “Hak ve özgürlüğü ihlal edilen birey, ulusal yargıç önünde bunun giderilmesini elde edemediği takdirde, artık devlet sınırını aşarak uluslararası yargıca başvuruda bulunabilmektedir.” Diğer bir deyişle ulusal mekânda adil

yargılanmadığını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle tanınan haklarının ihlal edildiğini iddia eden birey, konuyu Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru sonrası uluslararası mekâna taşıyabilmekte, davasını tartıştırabilmektedir. Bu doğrultuda, adalet duygusunun tatmin olunması, insanoğlunun zor yolculuklarından biri olmaktadır. Unutmamak gerekir ki, ancak uluslararası bir yolculuk sonrası adalet duygusunun tatmin olunacağı kanısıyla karşı karşıya kalmaktayız. Türk mahkeme, hâkim ve savcılarına düşen ise, bu yolculuğu iç hatlarda tutabilmeyi başarabilmektir.

Bir örnekle bu sözlerimi devam ettireceğim. İstanbul’da bir mahkemede bir hâkim veyahut da mahkemenin kendisi heyet hâlinde, bir uyuşmazlığı karara bağlıyor ve davayı retle sonuçlandırıyor. Bu uyuşmazlık daha sonra iç hukuk yolları tüketilerek, bireysel başvuru da aşılarak, bu uyuşmazlık daha sonra İnsan Hakları Mahkemesinin önüne götürülüyor. İnsan Hakları Mahkemesi ihlal tespiti yapıyor. İhlal kararı yayınlanıyor ve bu alenileşiyor. Ancak bizim mahkeme İnsan Hakları Mahkemesinin kararını -Anayasa yargısını da söyleyelim bireysel başvuru sonrası vermiş olduğu kararı -gördüğü hâlde, yine inatla, ısrarla eski kararda diretiyor. Çünkü muhatap kendisi değil, muhatap mahkeme veya hâkim değil, muhatap devlettir. Devleti uluslararası alanda da utandırma müessesesi vardır. Bizim mahkememiz, hâkimimiz inatla bunu devam ettirmekte; ta ki yasa değişip de veyahut da anayasal değişiklik yapıldığı zaman, “Ben bunu uygulayım” diyebilmekte.

Bununla ilgili yığınla değişiklik oldu. 1982 Anayasamızla ilgili bugüne kadar 19 kez değişiklik teşebbüsünde bulunuldu, 18’i başarıyla sonuçlandı, bir tanesi eksik kaldı. 2001 yılında özellikle çok yoğun bir değişiklik görüyoruz. Bu değişiklikler en son 2010 yılında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, kamu denetçilik kurumunun oluşturulması, yurtdışı çıkış yasağının kaldırmış olması. Bütün bunların arkasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları var. Yine son dönemde yığınla İnsan Hakları Mahkemesi kararları var. Demin Bahadır bey de söyledi; 1602 sayılı Yasa, yine bizim 2577 sayılı Yasa, Ceza Muhakemesi Yasası, 3713 sayılı Yasa, bütün bu yasal değişikliklerin dayanağı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları. Oysa biz diyoruz ki, yargıç yasayı uygularken çerçeve norm olarak almalı, bu yasanın çizdiği çerçevenin içerisini yargıç doldurmalı. Peki, bunu ne adına yapmalı; hak ve özgürlükler adına yapmalı.

Açıkçası, çok gurur duyduğum -kendilerini tebrik ediyorum- Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruyla ilgili olarak vermiş olduğu makul süre irdelemesi. İdari yargıdan giden bir konu, taşınmazın park alanı olarak ayrılması meselesi taşınmazın, 10 yıl süren bir yargılama. Anayasa Mahkemesi bunu o kadar güzel aşılıyor ki; çünkü Anayasa Mahkemesinin önüne gidilebilmesi için, kara-

rın kesinleşme şartı var., Anayasa Mahkemesinin kararını okuyacağım müsaade edin arkadaşlar. “Ancak başvuru yollarının tüketilmesi ilkesinin mutlak şekilde uygulanması, temel hak ve özgürlüklerin etkin kullanımı ve korunmasını engelleyecektir. Hâlihazırda devam etmekte olan bir yargılamada, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunulabilmesi, başvuru yollarının tüketilmesi kuralı istisnalardan birini teşkil etmektedir. Zira bu durumda, başvuru yollarının tüketilmesi şartının aranması, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün aykırı davranılması nedeniyle meydana gelen sonuçları ortadan kaldırmayacaktır. Aksine, makul olmadığı iddia edilen yargılama faaliyetinin daha da uzamasına ve başvurucu açısından zararın artmasına neden olacaktır. Makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiasını içeren başvurular açısından, Anayasanın 148. maddesinin 3. fıkrası ile 6216 sayılı Kanunun 45. maddesinin 2 numaralı fıkrasında öngörülen kanun yollarının tüketilmesi şartı ancak makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne ilişkin etkin bir başvuru yolunun bulunması durumunda geçerli olabilecektir. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilmesini temin eden, bir başka ifadeyle yargılamanın uzamasını önleyici etkiye sahip olan veya yargılamanın makul sürede yapılmaması sonucunda oluşan zararı tespit ve tazmin edici nitelik taşıyan bir idari veya yargısal başvuru yolunun var olması hâlinde, bireysel başvuruda bulunulmadan önce bu başvuru yolunun tüketilmesi şartı aranacaktır. Ancak, hukuk sistemimizde yargılama faaliyetinin uzamasını önleyici veya yargılama faaliyetinin uzamasından doğan zararları giderici etkiye sahip Anayasanın 148. maddesinin 3. fıkrasıyla 6216 sayılı Kanunun 45. maddesinin 2 numaralı fıkrasının kastettiği nitelikte etkin bir başvuru yolu bulunmadığı anlaşıldığından, başvuru, kanun yollarının tüketilmesi yönünden kabul edilebilir niteliktedir.” Anayasa Mahkemesinin bu kararını takdirlerinize sunuyorum.

Prof. Dr. Adem SÖZÜER- Burada yaptığımız konuşmaların boşa gitmesi için, her an tercümeyi düşünmemiz lazım.

Dr. Selami DEMİRKOL- Tamam.

Prof. Dr. Adem SÖZÜER- Okuduğunuz zaman, oradakileri tercüme etmesi mümkün değil.

Kusura bakmayın, özür dilerim, böyle müdahale etmek zorunda kaldım. Bu kadar önemli bir hâzirundayken, tercüme nedeniyle söylenenler boşa gitmesini istiyorum. Müdahalem için Sayın Başkandan ve sizden özür diliyorum.

Dr. Selami DEMİRKOL- Estağfurullah hocam.

Anayasa Mahkemesinin kararı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla âdeta yarışır nitelikte bir karardır. Gerçekten ellerine sağlık. Bu tipik bir

örnektir. Bunu özellikle akademisyenlerin takdirlerine sunuyorum. Yasanın aşılabilceği... Ne adına; hak ve özgürlükler adına. Bunu göstermesi bakımından oldukça önemle altını çiziyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Çok teşekkür ederiz.

Acaba katkıda bulunmak isteyen kimseler var mı efendim?

Buyurun Ali Bey.

Prof. Dr. Ali ULUSOY- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Prof. Dr. ALİ Ulusoy. Danıştay eski üyesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Öğretim Üyesi.

Benim iki sorum olacaktı Sayın Bahadır beye. Bu kararı, bahsettiği kararı ben de Resmi Gazete'de okumuştum, oldukça dikkatimi çekmişti bu karar. Kararda islahın olmaması önemli bir etki yaratmış anladığım kadarıyla. İslah imkânı olmadığı için bu kadar yüksek vekâlet ücreti çıkıyor ve 25 bin liralık tazminatın yaklaşık 19 bin lirası vekâlet ücretine gidiyor. Burada bir adil yargılanmaya aykırılık tespit edilmiş haklı olarak.

Sormak istediğim soru şu: İslah olsaydı, buna rağmen bu ihlal kararı çıkarılabilir miydi? Yani şunu demeye çalışıyorum: "Senin islah imkânın var, bu imkânı kullanmadın, buna rağmen yüksek tazminat istedin. O yüzden, artık bu kadar yüksek vekâlet ücreti ödemende bir sorun yoktur" denilebilir miydi? Bu durumda, acaba kişileri çok küçük miktarlı dava açmaya zorlamak, âdil yargılanma hakkı yönünden yine de bir sorun teşkil eder miydi? Bu dikkatimi çeken bir husus ve soru olarak yöneltmek istiyorum. Yine böyle bir karar çıkabilir miydi? Kendisi konum olarak bunu değerlendiremeye de bilir. Böyle bir çekincesi olursa da, bunu anlayışla karşılayacağız; ama belki bir fikri varsa söyleyebilir diye düşündüm.

Yine bir diğer sorum...Sonuç olarak mahkemenin verdiği karar şöyle: "Burada bir ihlal var, âdil yargılanma hakkı ihlal edilmiş." Yargılamanın tekrar yapılmasına gerek görülmedi anladığım kadarıyla ve 8 bin liralık bir tazminata hükmediliyor. "Mahkemenin bireysel başvuruda kişiyi tatmin etme yönünden, acaba yeterli noktada mı?" diye bir soru işareti oluşturdu bende. Kazandığı 25 bin liralık tazminatın 19 bin lirasını vekâlet ücreti olarak ödemesinde bir âdil yargılanma hakkı ihlali var. Bir 8 bin lira daha verdik, 33 bin liraya çıktı, bunun 19 bin lirasını ödedi. Yani 4'te 3'ünü vekâlet ücretine ödemesinde sorun var; ama şimdi yaklaşık 4'te 2'sini vekâlet ücreti olarak ödediğinde, acaba biz kişiyi tatmin etmiş olduk mu? Hem lehe karar veriliyor, ihlal kararı çıkıyor; ama herhâlde başvurunun da adil anlamda bir tatmin edilmesi gerekir. Burada başvuru gerçek

anlamda tatmin edilmiş mi, bende bir soru işareti oluşturdu bu. Bu konuda fikrinizi almak istedim. Teşekkür ederim.

Bahadır YALÇINÖZ- Rica ederim.

Sayın hocamın da ilk başta dediği gibi, hepsini değerlendirebilecek bir konumda değilim açıkçası. İlk olarak birinci soruya baktığımızda, ıslah imkânı da olsaydı yine böyle bir karar çıkabilir miydi? Bunu şu şekilde de açabiliriz aslında: İslah imkânı olsaydı, kişi böyle bir dilekçe vermiş olsaydı ıslah imkânı olan bir davasında, zaten herhangi bir sorunla karşılaşmış olmayacaktı. İkinci husus, ıslah imkânı olsaydı; ama kişi bilirkişi raporundaki tespit edilen miktarın yine de zararını karşılamadığını, daha yüksek bir zararının olduğunu ileri sürerek, davaya esas olarak kendi talep ettiği miktar üzerinden devam edilmesini isteseydi ve yine bu şekilde sonuçlanmış olsaydı, yani 5 bin TL'lik maddi tazminatın üzerinden ve reddedilen tazminat tutarı üzerinden vekâlet ücreti ödenmiş olsaydı, bu durumda Anayasa Mahkemesi ne gibi bir sonuç elde ederdi, şu anda ben de bunu kestiremiyorum açıkçası; ama yine de bu testinin sonucunda galiba elde edeceği sonuca göre bir hüküm kurabilecekti. Bunu daha çok 2012 yılı ve sonrasındaki davalarda önümüze geldiğinde daha somut olarak söylemek mümkün; çünkü 2012 yılında yapılan değişikliklerle zaten ıslah imkânı da getirilmiş oldu.

İkinci husus, yargılamanın tekrar yapılmasına gerek görülmemesi veya 8 bin TL'nin, yani tazminat tutarıyla vekâlet ücreti ve Anayasanın uygun gördüğü 8 bin TL manevî zararı koyduğumuzda, yarı yarıya yani 18 bin TL vekâlet ücreti yanında, yaklaşık 10'a yakın olan bir tazminata kişinin hak kazanmış olması tatmin etti mi, etmedi mi? Aslında burada yeniden yargılama yapılması durumunda da çok fazla bir şey değişmesi mümkün değildi. Belki Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Anayasa Mahkemesinin kararını gözeterek bir sonuca ulaşabilirdi, ama onların da ellerini bir şekilde bağlayan bir mevzuat var; 659, 1602 ve avukatlık asgari ücret tarifesi. Burada açıkçası Anayasa Mahkemesi –Sayın Başkanvekilim de içeriği hakkında bilgi sahibidir, en azından takdir edilen vekâlet ücreti konusunda; ama- bence, yargılamanın daha da uzamaması adına bu şekilde bir sonuca da ulaşmış olabilir Anayasa Mahkemesi bu kararında. Tekrar yargılama yapmaktan ziyade, daha kısa bir çözüm, en azından biraz daha kişiyi de tatmin etme açısından bir tazminata hükmetmiş olabilir.

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Çok teşekkür ederiz.

Bu konuda başka bir katkıda bulunmak isteyen var mı?

Buyurun Sayın Başkanvekili. Kararda da imzanız var zannediyorum, değil mi?

Alparslan ALTAN- Teşekkür ediyorum.

Bu konuyla ilgili başka bir kararımızı da hatırlatarak, belki ilgililer not alırlarsa diye..

Benzer bir olayda, askerde intihar söz konusuydu. Burada da, ölenin yakınlarına 12 bin lira tazminata hükmedilmişti, 19 bin 250 lira vekâlet ücretine hükmedilmişti. Burada da Anayasa Mahkemesi benzer şekilde ihlal kararı verdi. Burada üzerinde durulan önemli hususlardan birisi, ıslah müessesesinin o tarih itibarıyla olmamasıydı. “Anayasa Mahkemesi ıslahtan sonra nasıl bir karar verir?” konusuna burada çok net bir cevap vermek mümkün değil; çünkü heyet hâlinde toplanılıyor, müzakere ediliyor, oylama yapılıyor. Ama ıslah müessesesinin olmaması önemli bir ihlal nedeni ve eksiklik olarak görüldü. Islah olduğunda, zannediyorum biraz daha durum tartışmalı hâle gelebilir.

İkinci konu tazminat meselesi. Bu, Anayasa Mahkemesinin bu kararıyla ilgili gündeme getirildiği gibi, başka kararlarıyla ilgili de gündeme getirildi. Aslında sorun şurada: Bireysel başvuru uygulayan ülkelerin hiçbirisinde tazminata hükmedilmiyor ve bireysel başvuru yolu, bireylerin uğradığı maddi zararların ya da haksızlıkların giderildiği bir yol değil. Az önce konuşmamda çok genel olarak ifade ettim; bireysel başvuru yolu -aslında adı da belki tartışılabilir, çünkü anayasa şikâyeti daha uygun bir terim- anayasa şikâyeti yolu, insan hak ve özgürlükleriyle ilgili temel standartların belirlendiği bir yol. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi kararlarından beklenmesi gereken şey bu ilkelerin ortaya konulması, bu ilkelerin daha çok ön plana çıkarılması. Benim kişisel düşüncem, Anayasa Mahkemesi tazminata hiç karar vermemeliydi; ama mevzuatımıza, Anayasa Mahkemesinin ihlal tespit etmesi hâlinde tazminata da hükmedebileceği şeklinde bir düzenleme girdi. Bunu hiçbir şekilde Anayasa Mahkemesinin bireyin uğradığı tüm haksızlığı giderdiği bir tazminat olarak görmemek lazım. İhlalle ilgili verilen kararlardaki tazminatları sembolik olarak görmek lazım. Bu eğilim, Anayasa Mahkemesinin hem iş yükü açısından sıkıntıya girmesine neden oluyor, hem verilen tazminatların yetersiz bulunması şeklinde eleştirilere neden oluyor. Dolayısıyla “Bu somut olayda da verilen tazminat kişinin zararını tamamen giderdi” şeklinde bir düşünce söz konusu değil, böyle bir beklenti içerisinde olmamak gerekir. Önemli olan bu dosyada ya da diğer dosyalarda Anayasa Mahkemesi hangi standardı ortaya koyuyor, bu temel haklarla ilgili hangi yaklaşımı ortaya koyuyor, daha çok ona vurgu yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Çok teşekkürler.

Bilimsel merakı oldukça tahrik eden bir alan açılmış oldu. Bu konuda çalışmalarına ihtiyaç var.

Buyurun.

Dr. Selami DEMİRKOL- İslah müessesesi, bizim İdari Yargılama Usulü Kanunu 16. madde, “Tebliğatla cevap verme” başlıklı maddemiz bu bizim, Okçu/Türkiye kararının ardından getirilmiş oldu. Peki hiç Okçu/Türkiye kararı yok, kanunda da değişiklik yapılmadı; idari yargı yerleri ıslah müessesesi işletemezler miydi, bir engel var mıydı? Çok rahatlıkla işletebilirlerdi; ama işletmediler, işletmedik. Ben de dâhilim. Gerçi benim önüme hiç ıslah talepli dosya gelmedi de, ben ne yapardım, onu bilemiyorum. Şimdi söylemek biraz şey tabii, ama hiçbir engel yoktu. Nedir; açılan davaları süre yönünden reddediyorduk, ıslah talepli. İnanın, yapılabilirdi, illa Okçu/Türkiye kararını ve ardından kanun değişikliğini beklemek gerekmezdi. Benim zaten bugünkü tebliğimin ana fikri bu.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Aydın GÜLAN- Ben de birkaç söz söyleyerek, bu fırsatı kaçırmayayım.

Acaba bu konuda tartışmayı belli ilkeler üzerinden yapmak gerekmez mi? Yani idari yargıda idareye karşı bir tazminat talebi gündeme geldiğinde, tam yargı davasıyla, acaba davacı kazandığı tazminat dışındaki kısmı kaybetmiş mi sayılmalı? İslahtan vesaireden vazgeçildi, idare kazanmış gibi görülerek bir vekâlet ücreti takdirini gerektiren bir husus var mı; yoksa bu konuda dava hakkının istisna edilmemesine yönelik olan husus zaten harçlarla vesaire giderilmiş sayılmaz mı? Belki böyle biraz daha geriden başlayarak, bu alanı tartışmak ve idari yargıda adli yargıdan farklı bir anlayışı ve dava açmayı cesaretsizleştirecek, zarara uğradığını düşünen kimselerin dava açmaktan çekinmesine yol açabilecek müesseselere engel konular geliştirmek gerekebilir.

Katkıda bulunmak isteyen, soru sormak isteyen var mı?

O zaman, ilk toplantıyı bitirelim. Bitirirken de, açılıştaki olmayan hocamızı selamlamak istiyorum müsaadenizle. Onar-Sarıca-Duran Hukuk Devleti Gününü ihdas eden ve uzun yıllar bunu sürdüren emekli hocamız Prof. Dr. İlhan Özay da toplantıya teşekkür ettiler. Bu vesileyle ona da hoş geldiniz diyorum.

Bir kahve aramız var efendim. Daha sonra ikinci toplantıda buluşmak üzere.